

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Teknologiateollisuus ry kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevien säädösten muutoksista perusopetuslaissa ja muissa siihen liittyvissä laeissa. Teknologiateollisuus katsoo, että muutokset ovat tarvittavia ja perusteltuja, mutta kiinnittää huomiota demografisiin ja alueellisiin muutoksiin sekä niistä johtuviin haasteisiin lain toimeenpanossa.

Esityksen ensimmäisenä tavoitteena on selkiyttää, täsmentää ja yhtenäistää oppilaan saaman tuen muotoja siten, että tukitoimet olisivat valtakunnallisesti yhteiset ja selkeät sekä varmistaa riittävät resurssit tukitoimien toteuttamiseen. Teknologiateollisuus pitää tätä tavoitetta erittäin perusteltuna, sillä aiemman tuen lainsäädännön toimeenpano on eri opetuksen järjestäjillä vaihdellut sisällöllisesti ja laadullisesti valtavasti, kuten tutkijakuulemisen perusteella on myös kirjattu perusteluihin. Olennaista on kuitenkin huomioida opetuksen järjestäjien erilaisuus muuttuvassa demografisessa tilanteessa. Ikäluokkien koko pienenee rajusti seuraavien vuosien aikana ja oppilaskunta moninaistuu kaikkialla maahanmuuton vaikutuksesta. Koska muutos ei kohdistu tasaisesti, vaan korostuu suurien kaupunkien ulkopuolella ikäryhmien pienenemisen osalta, joissa tulee seuraavien vuosien aikana kouluverkossa tapahtumaan merkittäviä muutoksia. Suurissa kaupungeissa korostuu oppilaisryhmien moninaisuus maahanmuuton vaikutuksesta. Näistä syystä Teknologiateollisuus nostaa esille huolen muutamista tuen järjestämiseen liittyvistä seikoista.

Teknologiateollisuudella on yrityksiä koko Suomessa ja perusopetuksen järjestämisen edellytykset tulee tulevaisuudessakin varmistaa kaikkialla. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varmistaa, että

lausuntopalautetta saadaan riittävästi monen kokoisilta ja eri tavoin opetusta järjestäviltä opetuksenjärjestäjiltä. On myös tärkeää muistaa, että lainsäädännöllä ohjattu tarkoitettu tuen antamisen tapa vaihtelee merkittävästi opetuksen järjestäjien opetuksessa toteutettavasta tuesta ja tuki toteutuu vasta yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla. Siksi aluehallintoviranomaisten huomio lapsen edun ensisijaisuudesta on tärkeä huomioitava.

Tukea esitetään muutettavaksi niin, että tuki perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen annettaisiin ennakoivina ja oppilaskohtaisina tukitoimina. Tuen yksinkertaistaminen on kannatettavaa. Kiinnitämme kuitenkin huomion siihen, että esityksen mukaan ennakoivista tukitoimista ei tarvitsisi tehdä hallintopäätöstä. Tällöin huoltajien riittävää kuulemistä sekä myös mahdollisia valitusmahdollisuuksia tulisi tarkastella osana tätä kokonaisuutta, sillä arjessa tehdyt päätökset tuesta vaikuttavat lapsen elämään koko elämän ajan.

Esitys muuttaa tuen antamista enemmän tukiovetuspainotteiseksi, vaikka opettajat nimeävät sen tehokkaaksi tuen tavaksi vasta osa-aikaisen erityisopetuksen, ryhmäkohtaisten koulunkäyntiohjaajien ja erityisluokkaopetuksen jälkeen. Esityksen perusteella 20 oppilaan luokan tukiovetuksen määrä nousisi 2,54 vuosiviikkotuntiin nykyisen 0,72 tunnin sijaan. Tälläkin hetkellä opettajat kertovat, että aikaa tukiovetuksen antamiselle on vaikeaa löytää ja koulukuljetuksessa olevien oppilaiden kohdalla tuen antaminen on usein haastavaa. Tämä tulisi huomioida lain valmistelussa ja toimeenpanossa, ja vähintäänkin mahdollistaa etäopetus laajemmin tukiovetuksen antamisessa.

Esityksen toisena tavoitteena on, että oppilaille olisi yhdenvertainen mahdollisuus saada tukea oppimiseensa sekä ryhmän jäsenenä että yksilöinä. Teknologiateollisuus pitää tätä tavoitetta kannatettavana. Kiinnitämme kuitenkin huomioon muutamiin ehdotuksiin, joiden järjestäminen erilaisissa kouluverkoissa ja kouluissa saattaa olla haastavaa.

Ennakoivia, ryhmässä toteutettavia tukitoimia olisivat ennakoiva tukiovetus, opetuskielen tukiovetus ja lyhytaikainen erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Erityisopettajan antamalla opetuksella muun opetuksen yhteydessä tarkoitettaisiin erityisopettajan antamaan ja erityispedagogiseen osaamiseen perustuvaa opetusta, joka tukee esi-, luokan- tai aineenopetusta. Tätä toteutettaisiin opetushenkilöstön yhteistyönä, yhteis- ja samanaikaisopetuksena. Teknologiateollisuus kiinnittää huomiota siihen, ettei määritelmän tulisi liikaa ohjata tarkastelemaan erityisopetuksen antamista tila-asiana, vaan ennakoivana tukitoimena erityisopettaja voisi joustavasti toimia myös tilapäisesti pienen ryhmän kanssa omassa opetustilassaan esimerkiksi palkkiovetuksen yhteydessä. Tämä on olennainen asia, sillä koulurakennukset, lukujärjestysjärjestelyt ja monet muut paikalliset olosuhteet määrittelevät tekemistä, ja siksi tilaan tai aikaan perustuva jakoperuste tukimuotojen välillä saattaisi aiheuttaa monenlaisia tulkintoja.

Uusi, kannatettava ajatus on opetuskielen tukiopetus. Teknolohiateollisuus tähdentää, että jokaisella oppiaineella on myös oma kielensä, eikä opetuskielen tukiopetus tule olla pelkkää suomen/ruotsin kielen opetusta, vaan on tärkeää myös huomioida esimerkiksi matematiikan oppiaineen kielen vaatima opetuskielen tukiopetus.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opetusryhmien muodostamisesta nykyistä tarkemmin, niin että yhden opettajan opettamassa opetusryhmässä voisi olla enintään 5 erityisopettajan opetusta oppilaskohtaisena tukimuotona saavaa oppilasta. Teknolohiateollisuus huomauttaa, että tiukka säätely opetusryhmän koossa tai ryhmässä tukea tarvitsevilla oppilaisilla voi vaikeuttaa erityisesti haja-asutusalueilla opetusryhmien muodostamista merkittävästi. Tämä voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin yhdysluokkajärjestelyihin, oppilaan pitkiin koulumatkoihin, kun oppilas ohjataan tuen tarpeensa vuoksi eri kouluun tai valitettavasti myös siihen, että oppilaan tukipäätös jätetään tekemättä. Siksi oppilasmäärään tulisi jättää väljyyttä paitsi lukumääräisesti, myös siten, että rajoitus olisi voimassa ainoastaan siinä oppiaineessa, jossa oppilaalla on tuen tarvetta. Näin muissa oppiaineissa voitaisiin joustavasti muodostaa ryhmiä.

Opetusryhmien osalta esityksessä esitetään, että viiden oppilaan enimmäismäärä voisi ylittyä enintään sen lukukauden ajan, jona oppilas on siirtynyt kouluun. Teknolohiateollisuus esittää, että lukukauden sijaan puhuttaisiin lukuvuodesta, sillä opetuksen järjestäjien tuntikehys ja oppilasryhmä järjestellään yleensä lukuvuosittain, eikä ole tarkoituksenmukaista muuttaa luokkakajoja kesken lukukauden.

Esityksen kolmantena tavoitteena on vähentää opetushenkilöstön hallinnollista työtä vähentämällä tuen arvioinnissa, päätöksenteossa ja suunnittelussa tarvittavien asiakirjojen määrää. Teknolohiateollisuus kannattaa uudistusta, josta neljä pedagogista asiakirjaa yhdistetään yhdeksi asiakirjaksi. Teknolohiateollisuus myös esittää, että Opetushallitus laatisi pohja-asiakirjan, jota paikallisesti voidaan tarvittaessa tarkentaa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että pedagoginen asiakirja vaihtelee kunnasta toiseen. Tämä heikentää koulutuksellista tasa-arvoa. Asiakirjasta tulee rakentaa työkalu tuen antamiselle, joka ohjaa opetushenkilöstön työtä. Nykyisen lainsäädännön aikana tuen asiakirjat ovat vaihdelleet valtavasti opetuksen järjestäjältä toiselle, eivätkä ne hallituksen esityksen mukaan ole tehty aina lain vaatimusten mukaan, eivätkä vaatimukset ole olleet kaikille selvät.

Taloudelliset vaikutukset ja muut huomiot

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että uudet ryhmäkokovaatimukset lisäisivät opetusryhmien määrää 149 ryhmällä. Edellä mainittujen demografisten muutosten vuoksi Teknolohiateollisuus epäilee, että asiaa voitaisiin näin tarkkaan arvioida pelkästään laskennallisesti. Vaarana on, että

tarve aliarvioidaan ja käy samoin, kun edellisen tuen lainsäädännön muutoksen yhteydessä, jolloin tuen kasvavaa tarvetta ei huomioitu rahoituksessa.

Esityksessä erityisopettajia ajatellaan koulutettavan nopeasti muista opettajista. Opettajatausta on eduksi erityisopettajaopintoihin, mutta on muistettava, että myös muista opettajaryhmistä on pulaa ja tämäkin tulee huomioida.

20c§ kohdalla todetaan, että moniammatillinen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien suunnittelemista, mutta ei olisi edellytys niiden toteuttamiselle. Tällainen joustavuus on tärkeää. Pedagogisia ratkaisuja ei myöskään tule ohjata muista hallintokunnista käsin.

Kaiken kaikkiaan esitys sisältää paljon ehdotuksia oppimisen tuen yhtenäistämiseksi. Vaikka muutokset ovat tarpeellisia ja perusteltuja, on tarpeellista huomioida demografiset ja alueelliset haasteet niiden toimeenpanossa. Selkeyttämällä sekä säädöksiä että normiohjausta varmistamme, että tukitoimet ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia. Ikäluokkien pieneneminen vaatii erityistä huomiota ja joustoa toimeenpanossa ja resursoinnin riittävyttä tulee tarkastella muutoksen yhteydessä jatkuvasti.

Helsingissä 21.5.2024

Leena Pöntynen

Johtaja, osaamispolitiikka

Teknologiateollisuus ry

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

-

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

-

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

-

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

-

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

-

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

-

Pöntynen Leena
Teknologiateollisuus ry - Osaava työvoima